

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ЦЕНТР ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я»
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СПРАВАМИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
Освітньо-наукової роботи

Вікторія ГОРАЧУК

18 липня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 9 «ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ»

Освітній рівень	Другий (магістерський) <i>(назва рівня вищої освіти)</i>
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я» <i>(шифр і назва галузі знань)</i>
Спеціальність	229 «Громадське здоров'я» <i>(шифр і назва спеціальності)</i>
Освітня програма	Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я» <i>(назва освітньої програми)</i>

Схвалено Освітньо-методичною радою ДНУ «ЦІТОЗ» ДУС

18 липня 2024 р. (протокол № 7)

Київ 2024

Розробники програми	Петрусевич Тетяна Володимирівна, кандидат медичних наук 14.02.02 – епідеміологія, доцент кафедри епідеміології та доказової медицини НМУ імені О.О. Богомольця Зубленко Олена Володимирівна, кандидат медичних наук 14.02.02 – епідеміологія, доцент кафедри епідеміології та доказової медицини НМУ імені О.О. Богомольця
----------------------------	---

Анотація курсу: Дисципліна «Епідеміологія інфекційних хвороб» є надзвичайно актуальною для громадського здоров'я з численних причин: епідеміологічні дослідження надають можливість встановлювати основні закономірності та тенденції розвитку захворюваності, виявляти фактори ризику, які сприяють поширенню інфекцій; на основі епідеміологічних даних розробляються стратегії та програми по контролю за інфекційними захворюваннями, в тому числі запобігання епідеміям та пандеміям. Важливим напрямком епідеміології є аналіз результатів впроваджених втручань та програм для оцінки їхньої ефективності та впливу на громадське здоров'я, а також створення освітніх матеріалів, кампаній і інформаційних ресурсів для підвищення обізнаності та усвідомлення громадськістю щодо профілактики та контролю за інфекційними хворобами. У зв'язку появи нових інфекційних агентів або мутацій існуючих, епідеміологія відіграє важливу роль в питаннях дослідження поширення, механізмів передачі та шляхів контролю цих захворювань.

Метою викладання навчальної дисципліни «Епідеміологія інфекційних хвороб» є формування у фахівців з громадського здоров'я знань, умінь і компетенцій для вивчення причин, механізмів виникнення та поширення інфекційних захворювань в популяції, удосконалення теоретичних знань й практичних навичок з питань профілактики інфекційних хвороб та організації протиепідемічних заходів.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Вид заняття / підсумкового контролю	Кількість годин
90 годин / 3 кредити ECTS	
Лекції	6
Практичні заняття	24
Самостійна робота	60
Заключна атестація (дифзалік)	

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо дотримання норм етики та деонтології, а також принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти:

- дотримання принципів толерантності, доброзичливості та виваженості у спілкуванні зі здобувачами та викладачами, пацієнтами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;

- дотримання позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології у навчальних ситуаціях;

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

Політика щодо відвідування та відпрацювання пропущених занять здобувачами вищої освіти:

- присутність здобувачів на всіх лекційних та практичних заняттях, а також, підсумковому контролі є обов'язковим (окрім випадків з поважних причин).

- відпрацювання пропущених здобувачами занять відбувається згідно з графіком відпрацювання, а також консультацій викладачів.

До програмних компетентностей за освітньо-професійною програмою спеціальності «Громадське здоров'я», формування яких забезпечуються при навчанні дисципліни «Економіка громадського здоров'я та медичне страхування» належать:

інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі громадського здоров'я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або дійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.

- здатність працювати в міжнародному контексті.
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

- Здатність оцінювати, інтерпретувати, порівнювати та прогнозувати основні показники громадського здоров'я.

- Здатність визначати пріоритети і проводити оцінку потреб сфери громадського здоров'я у конкретній ситуації.

- Здатність розробляти варіанти стратегій, політик та визначати окремі інтервенції, спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я населення, та оцінювати їх ефективність.

- Здатність аналізувати вплив різних детермінант на здоров'я населення та обґрунтовувати відповідні заходи з їх попередження.

- Здатність оцінювати ризики та обґрунтовувати доцільні дії у відповідь на надзвичайні ситуації в сфері громадського здоров'я.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Епідеміологія інфекційних хвороб» здобувачі вищої освіти:

в рамках компетенції «Знання» повинні знати:

- нормативно-правову базу в питаннях епідемічного благополуччя, а саме як підґрунтя для проведення профілактичних та протиепідемічних заходів ;
- особливості розвитку епідемічного процесу;
- систему моніторингу та оцінки епідемічної ситуації та виявлення основних тенденцій;
- систему оцінки ефективності протиепідемічних заходів;

в рамках компетенції «Уміння» повинні вміти:

- демонструвати вміння обробки та аналізу отриманої епідеміологічної та медичної інформації;
- виявляти та ідентифікувати будь-які спалахи інфекційних хвороб з визначенням джерела, часу, місця їх виникнення, постраждалого населення, чинників та умов передачі збудника
- прогнозувати розвиток епідемічного процесу на майбутній період;
- визначати групи ризику, території ризику та час ризику;
- визначати обсяг основних профілактичних та протиепідемічних заходів;
- надавати пропозиції та впроваджувати обґрунтовані заходи реагування відповідно до епідемічної ситуації;
- визначати тягар інфекційних хвороб у структурі загальної захворюваності та смертності населення та на систему охорони здоров'я

Необхідні навчальні компоненти (пререквізити, кореквізити і постреквізити):

– пререквізити: основи громадського здоров'я; біостатистика; основи імунопрофілактики;

– кореквізити: загальна і спеціальна епідеміологія, епідеміологічний нагляд;

– постреквізити: успішне засвоєння інших навчальних дисциплін освітньо-професійної програми, зокрема розробка і управління проектами (аналітичні моделі прийняття рішень), а також опанування відповідних компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, формуючи у здобувачів цілісне уявлення про моніторинг та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я.

Програмні результати навчання:

- Оцінювати основні демографічні та епідеміологічні показники, значення і тенденції зміни основних детермінант, що чинять вплив на здоров'я у розрізі різних груп населення в Україні, Європейському регіоні та світі, застосовувати основні поняття та концепції епідеміології та статистики при плануванні, проведенні та інтерпретації результатів досліджень.

- Формулювати висновки, розробляти прогнози та проводити аналіз впливу детермінант на здоров'я населення (соціальні, економічні, індивідуальні, навколишнього середовища), визначати потреби різних груп населення щодо здоров'я, базуючись на інформації отриманій із систем епідеміологічного нагляду.

- Оцінювати ризики та планувати відповідні дії у випадках надзвичайних ситуацій в сфері громадського здоров'я.

- Ідентифікувати, аналізувати ризики, пов'язані з впливом на здоров'я населення детермінант навколишнього середовища (фізичних, радіаційних, хімічних, біологічних та виробничих) та організувати відповідні заходи, спрямовані на захист здоров'я населення.

Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостворення роботи
Основні епідемічні поняття. Напрями боротьби з інфекційними захворюваннями	2	3	8
Епідеміологічна характеристика різних груп інфекцій. Протиепідемічні заходи в осередках інфекційних захворювань	2	20	42
Інфекції, пов'язані з наданням медичної допомоги. Система інфекційного контролю	2	-	2
Диференційований залік	-	1	4
Індивідуальна робота	-	-	4
Всього	6	24	60

Теми лекцій

№	ТЕМА	Кількість годин
2.	Основні напрямки боротьби з інфекційними хворобами. Імунопрофілактика інфекційних хвороб.	2
3.	Епідеміологічна характеристика групи інфекцій дихальних шляхів. Епідеміологічна характеристика групи кишкових інфекцій	2
4.	Інфекції, які пов'язані з наданням медичної допомоги. Система інфекційного контролю.	2
РАЗОМ		6

Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені навчальним планом

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Основні епідеміологічні поняття. Осередок інфекційного захворювання, протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку	3
2	Загальна характеристика групи дихальних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках дихальних інфекцій (кір, дифтерія, менінгококова інфекція)	3
3	Загальна характеристика грипу та коронавірусних інфекцій. Епідеміологія, профілактика та протиепідемічні заходи в осередках COVID-19.	3
4	Загальна характеристика групи кишкових інфекцій. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій (ГА, шигельоз, черевний тиф)	3
5	Протиепідемічні заходи в осередках зоонозних інфекцій (туляремія, лептоспіроз та сибірка)	3
6	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з контактним механізмом передачі гепатити В та С. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках гепатитів В та С.	3
7	Загальна характеристика кров'яних інфекцій з трансмісивним механізмом передачі (малярія, бореліоз). Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках малярії та бореліозу.	3
8	Загальна характеристика інфекцій зовнішніх покривів. Епідеміологія, профілактика та заходи в осередках інфекцій зовнішніх покривів (правець, сказ)	2
9	Диференційний залік	1
РАЗОМ		24

Теми лабораторних занять Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом

Самостійна робота

№	ТЕМА	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	46
4	Індивідуальне завдання	4
РАЗОМ		50

Індивідуальні завдання (робота) з дисципліни «Епідеміологія неінфекційних захворювань» передбачає виконання студентом фрагмента наукової роботи, участі в науковій конференції, друк наукової статті тощо.

Види навчальних занять: лекція, практичне заняття, консультація.

Методи навчання: словесний, наочний, пояснювально-демонстраційний, метод проблемного викладання, дослідницький, інтерактивні. Будуть використані мультимедійні та лекції-бесіди, дискусії, доповіді здобувачів, моделювання проблемних ситуацій, вирішення ситуаційних та практичних завдань, індивідуальні творчі пошукові та аналітичні роботи, самостійна робота здобувачів вищої освіти з інформаційними джерелами.

Методи контролю: усний, письмовий, практичний, тестовий.

Форми підсумкового контролю: диференційний залік.

Засоби діагностики успішності навчання: ситуаційні, типові завдання, тести, індивідуальні завдання, презентації, завдання та питання для поточного та підсумкового контролю.

Мова навчання: українська.

Перелік питань до кінцевого контролю (диференційного заліку)

1. Основні епідеміологічні поняття.
2. Напрямки боротьби з інфекційними захворюваннями.
3. Імунопрофілактика інфекційних захворювань.
4. Осередок інфекційного захворювання.
5. Протиепідемічні заходи щодо локалізації та ліквідації осередку інфекційного захворювання.
6. Загальна характеристика інфекцій дихальних шляхів: локалізація в організмі, патогенез, клінічні форми, нозологічна структура.
7. Профілактика та заходи в осередках інфекцій дихальних шляхів.
8. Вплив соціально-економічних чинників на епідемічний процес інфекцій дихальних шляхів.
9. Значення вакцинації при інфекціях дихальних шляхів.
10. Загальна характеристика кишкових інфекцій.
11. Багаторічна та сезонна динаміка захворюваності, групова структура захворюваності.
12. Профілактика та заходи в осередках кишкових інфекцій.
13. Вплив соціально-економічних чинників на епідемічний процес кишкових інфекцій.
14. Загальна характеристика кров'яних інфекцій та інфекцій зовнішніх покривів: локалізація в організмі, патогенез, клінічні форми, нозологічна структура.
15. Вплив соціально-економічних чинників на епідемічний процес гемоконтактних інфекцій (поведінкові чинники, вакцинація тощо).
16. Багаторічна динаміка захворюваності, групова структура захворюваності.
17. Профілактика та заходи в осередках кров'яних інфекцій та інфекцій зовнішніх покривів.
18. Епідеміологічна характеристика інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги: актуальність, класифікація, шляхи передачі, нозологічна структура. Інфекційний контроль в медичних закладах.
19. Рівні та види інфекційного контролю.

Оцінювання

Форми та методи контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми, під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачем.

До кінцевого контролю з дисципліни допускаються студенти при умові відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять (практичні заняття) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни.

Шкала перерахунку традиційних оцінок у рейтингові бали для дисципліни

Середня арифметична оцінка за п'ятибальною шкалою	Бали ECTS	Середня арифметична оцінка за п'ятибальною шкалою	Бали ECTS
4,97-5	120	3,97-4,0	95
4,93-4,96	119	3,93-3,96	94
4,89-4,92	118	3,89-3,92	93
4,85-4,88	117	3,85-3,88	92
4,81-4,84	116	3,81-3,84	91
4,77-4,8	115	3,77-3,80	90
4,73-4,76	114	3,73-3,76	89
4,69-4,72	113	3,69-3,72	88
4,65-4,68	112	3,65-3,68	87
4,61-4,64	111	3,61-3,64	86
4,57-4,6	110	3,57-3,60	85
4,53-4,56	109	3,53-3,56	84
4,49-4,52	108	3,49-3,52	83
4,45-4,48	107	3,45-3,48	82
4,41-4,44	106	3,41-3,44	81
4,37-4,4	105	3,37-3,40	80
4,33-4,36	104	3,33-3,36	79
4,29-4,32	103	3,29-3,32	78
4,25-4,28	102	3,25-3,28	77
4,21-4,24	101	3,21-3,24	76
4,17-4,20	100	3,17-3,20	75
4,13-4,16	99	3,13-3,16	74
4,09-4,12	98	3,09-3,12	73
4,05-4,08	97	3,05-3,08	72
4,01-4,04	96	3,01-3,04	71
		3,0	70

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач при складанні підсумкового контролю (дифзаліку), становить 80. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

У випадку, якщо студент відвідав менше, ніж 75% (пропустив більше 25% занять) практичних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму і навчальний план з дисципліни, а, отже, має повторно вивчити дисципліну.

Оцінка за дисципліну визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність та балу за підсумковий контроль і відображається за 200-бальною шкалою. Максимальна кількість балів, яку може набрати аспірант – 200 балів (100%), мінімальна – 120 балів.

Бали з дисципліни конвертуються у традиційну п'ятибальну шкалу за абсолютними критеріями, як наведено у таблиці «Шкала оцінювання навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання навчальної дисципліни

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за п'ятибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 120 до 149 балів	«3»
119 балів і нижче	«2» – незадовільно

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання визначаються за національною шкалою – «5», «4», «3», «2» та шкалою ECTS – A, B, C, D, E, FX, F.

Уніфіковані критерії оцінювання навчальних досягнень, знань та вмінь (відповідь на навчальній практиці)

5 (відмінно)	A	Виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпано точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності
4,5 (дуже добре)	B	Здобувач має ґрунтовні знання, вміє застосовувати їх на практиці, але може допустити деякі неточності, окремі помилки в формулюванні відповідей
4 (добре)	C	Виставляється за умови, коли здобувач знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематизовано, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках

3,5 (більш ніж задовільно)	D	Виставляється здобувачеві на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно
3 (задовільно)	E	Здобувач має прогалини в знаннях з теми. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні
2 (незадовільно)	FX	Здобувач має фрагментарні знання з теми. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал
1 (незадовільно)	F	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу, відмовляється відповідати

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою модульного контролю
180 - 200	A	відмінно
165 - 179	B	добре
150 - 164	C	
135 - 149	D	задовільно
120 - 134	E	
70 - 119	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 69	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Матеріально-технічне та інформаційне забезпечення

Ауд. № 11, Центр підвищення кваліфікації «Інститут післядипломної освіти»; вул. Верхня, 5; 3 поверх.

Матеріально-технічне забезпечення: мультимедійний проектор, комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), платформа для відеозв'язку ZOOM, вільний доступ до мережі Internet.

Інформаційний ресурс: навчально-методична література, електронні ресурси.

Система управління навчанням «MOODLE».

Оригінали програмного забезпечення: текстові процесори (Microsoft Word, Блокнот); табличні процесори (Microsoft Excel); системи ілюстративної ділової графіки та видавничі системи (Adobe Acrobat); системи управління базами даних (Microsoft Access); програми створення презентацій (Microsoft Power Point).

Інші матеріальні, нематеріальні ресурси, що знаходяться у користуванні для провадження освітньої діяльності

Рекомендована література

Основна (базова)

1. Епідеміологія: протиепідемічні заходи: навчальний посібник/ М.Д. Чемич, Н.Г. Малиш, Н.І. Ільїна [та інш.] – Вінниця: Нова книга, 2020. – 288 с.
1. Виноград Н.О. Загальна епідеміологія: навч. посіб. (5-те видання)/ Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 272 с.
2. Виноград Н.О. Спеціальна епідеміологія: навч. посіб. (3-те видання)/ Н.О. Виноград, З.П. Васишин, Л.П. Козак. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 336 с.
3. Лінда Дж. Морра І. Шлях до результатів / Лінда Дж. Морра І., Рей К. Ріст – Київ, 2015. – 254.
4. Чернишова Л.І. Імунопрофілактика інфекційних хвороб (третє видання): навчально-методичний посібник / Чернишова Л.І., Ф.І. Лапій, А.П. Волоха та ін. – Київ ВСВ «Медицина», 2022 – 336 с.
5. Біостатистика: навчальний підручник /за заг. ред. Грузевої Т.С. / Винниця: Нова Книга, 2020. – 384 с.

Допоміжна

1. Епідеміологія / За ред. проф. І.П. Колеснікової. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 570 с.
2. Наказ МОЗ України від 24.12.2020 № 3018 «Про затвердження Дорожньої карти з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021–2022 роках» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3018282-20#Text>
3. Наказ МОЗ України від 11.10.2019 № 2070 «Про внесення змін до Календаря профілактичних щеплень в Україні та Переліку медичних протипоказань до проведення профілактичних щеплень» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1182-19#Text>
4. Наказ МОЗ від 16.09.2011 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1159-11#Text>
5. Наказ МОЗ «Про організацію профілактики інфекцій та інфекційного контролю в закладах охорони здоров'я та установах/закладах надання соціальних послуг/соціального захисту населення» від 03.08.2021 № 1614 (чинний із 29.10.2021) – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1318-21#Text>
6. Наказ МОЗ України № 1742 від 18.08.21 р. «Про затвердження Порядку проведення епідеміологічного обстеження (розслідування) епідемій та спалахів інфекційних хвороб» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1558-21#Text>

7. Наказ МОЗ України № 1726 від 30.07.2020 р. «Перелік інфекційних хвороб, що підлягають реєстрації» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1333-20#n4>

8. Стандарти епідагляду за керованими інфекціями, Гепатит А, оновлені 2018 рік, ВООЗ – режим доступу: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/immunization/vpd_surveillance/vpd-surveillance-standards-publication/06-who-surveillancevaccinepreventable-06-hepa-russian-r1.pdf?sfvrsn=8560530_10&download=true

9. Наказ МОЗ України від 23.04.2019 № 954 «Про затвердження порядку проведення епідеміологічного нагляду за кором, краснухою та синдромом вродженої краснухи» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0519-19#Text>

10. Наказ МОЗ України від 28.12.2015 № 905 «Про затвердження критеріїв, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації» – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-16#Text>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт МОЗ України – режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
2. Офіційний сайт ВООЗ – режим доступу: <http://www.who.int>
3. Центр громадського здоров'я МОЗ України режим доступу: <https://www.phc.org.ua/>
4. Кокрановське Співтовариство. Відкриті матеріали для навчання <http://www.cochrane-net.org/openlearning/>
5. Кохранівський центр доказової медицини – режим доступу: <http://www.cebm.net>
6. Кохранівська бібліотека – режим доступу: <http://www.cochrane.org>
7. База даних Medline Національної медичної бібліотеки США – режим доступу: <http://www.pubmed.gov>;
8. Щорічний довідник «Доказова медицина» – режим доступу: <http://www.clinicalevidence.com>
9. Оксфордський Центр доказової медицини – режим доступу: <http://www.cebm.net/>
10. Сайт British Medical Journal (Британський Медичний Журнал) – режим доступу: <http://bmj.bmjournals.com/collections/epidem/epid.shtml>
11. Центр Доказової медицини Університету Торонто – режим доступу: <http://www.cebm.utoronto.ca/intro/whatis.htm>
12. Центр Доказової медицини Університету Альберта – режим доступу: <http://www.med.ualberta.ca/ebm/ebm.htm>
13. Epidemiology for the uninitiated (Эпидемиология для непосвященных) – режим доступу: <http://www.bmj.com/collections/epidem/epid.shtml>
14. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) – режим доступу: http://www.cdc.gov/foodborneoutbreaks/info_healthprofessional.htm
15. UNC Gillings School of Global Public Health – режим доступу: http://www.sph.unc.edu/courses/Course_support/Case_studies

16. Institute for Health Metrics and Evaluation – режим доступа:
<http://vizhub.healthdata.org/gbd-compare/>

17. Best Evidence. URL – режим доступа: <http://www.bestevidence.com>

18. BritishMedicalJournal. URL – режим доступа:
<http://www.bmj.com/specialties/evidencebased-practice>

19. CanadianMedicalAssociation. URL – режим доступа: <http://www.cma.ca>

20. Centre for Evidence-based Medicine at the University of Oxford. URL:
<http://www.cebm.net/>